

УДК 658.14/17

Л.А. Могиліна, аспірант

Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України», м. Суми

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Стабільне функціонування і перспективи розвитку економічної системи будь-якої держави безпосередньо залежать від стану її виробничої сфери. Тому проблеми будь-якого суб'єкта підприємництва в певній мірі так чи інакше негативно впливають в подальшому на розвиток подій в економіці держави. Саме тому забезпечення фінансової безпеки підприємництва є однією з передумов забезпечення її стабільності.

Фінансова безпека підприємства являє собою кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періоді. З метою її забезпечення необхідним є виділення у системі фінансового менеджменту спеціального напрямку – управління фінансовою безпекою підприємства. Особливо актуальним дане питання постає в умовах економічної нестабільності зовнішнього середовища.

Категорія безпеки використовується у комплексі з поняттям загрози. Якщо говорити про загрозу фінансовій безпеці підприємства, то під нею необхідно розуміти наявне чи потенційно можливе явище або чинник, яке створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства.

Загрози фінансовій безпеці підприємства класифікують за дуже великою кількістю ознак, у тому числі, поділяють їх на внутрішні та зовнішні. Логіка такого поділу полягає в тому, що існують загрози, які виникають безпосередньо на підприємстві і, зазвичай, підлягають усуненню; та загрози, генеровані із зовнішнього середовища (нестабільність законодавства, зростання інфляції, зниження купівельної спроможності чи зміна смаків населення, дії конкурентів тощо), на які вплинути практично неможливо. Єдиним виходом у такому випадку залишається швидке реагування і прийняття адекватних ситуації рішень в системі управління фінансовою безпекою підприємства.

Звичайно, для кожного підприємства виділення зовнішніх і внутрішніх загроз є суто індивідуальним (з урахуванням галузевих та інших особливостей), проте можна зазначити певну кількість загроз із зовнішнього середовища, які є «універсальними», тобто несуть небезпеку для будь-якого суб'єкта підприємництва. До них можна віднести: нестабільність та недосконалість законодавства; зменшення місткості ринку; нестабільність фінансового і валютного ринків; зниження купівельної спроможності громадян; значний

рівень інфляції; посилення конкуренції у галузі; політична нестабільність у країні; висока вартість кредитних ресурсів тощо.

На нашу думку, зовнішні загрози фінансовій безпеці підприємства є небезпечнішими за внутрішні в силу труднощів прогнозування їх виникнення та практичної неможливості усунення.

Оцінимо стан зовнішнього середовища вітчизняних підприємств у 2007-2011 рр. через дослідження основних зовнішніх загроз їх фінансовій безпеці. Перелік досліджуваних чинників, відповідних їм показників та значення останніх наведені у таблиці 1.

Таблиця 1 - Значення показників для виявлення зовнішніх загроз вітчизняним підприємствам у 2007-2011 рр.

Можлива загроза	Показник	Рік				
		2007	2008	2009	2010	2011
Зменшення місткості ринку	Обсяг реалізованої продукції, млрд. грн.	717,1	718,9	2740,8	3360,0	1008,3
Зниження купівельної спроможності громадян	Темп зростання реальної заробітної плати, %	112,5	106,3	90,8	110,2	111,0
Високий рівень інфляції	Індекс споживчих цін (індекс інфляції), %	116,6	122,3	112,3	109,1	104,6
Висока вартість кредитних ресурсів	Відсоткова ставка за банківським кредитом, %	13,5	16,0	18,3	14,6	12,3

Як бачимо, жоден з досліджуваних показників не має чіткої тенденції. Крім того, індекс інфляції протягом 2007-2009 рр. перевищував темпи зростання реальної заробітної плати, що теж не можна назвати позитивним явищем. Тобто в даний часовий період (2007-2011 рр.) українську економіку не можна охарактеризувати як стабільно функціонуючу, перш за все, тому що на нього припадає час глобальної фінансової кризи.

Охарактеризуємо інші зовнішні загрози, які не можна обрахувати кількісно: постійна змінюваність та недосконалість українського законодавства (особливо це стосується Податкового кодексу України, який, до речі, відіграє досить суттєву роль для функціонування кожного суб'єкта підприємництва); нестабільність фінансового і, зокрема, валютного ринків (за даний період курс долара зріс з 5,05 грн до майже 8 грн і характеризувався хронічною нестабільністю); даний період характеризувався також політичною нестабільністю в Україні.

Негативний вплив нестабільного зовнішнього середовища на суб'єктів підприємництва в Україні у 2007-2011 рр. можна підтвердити тенденцією до збільшення частки збиткових підприємств у даний період: якщо у 2007 році їх питома вага складала 32,5% від загальної кількості, то у 2011 – 42,6%. Кількість збанкрутілих підприємств теж збільшилася.

Таким чином, у підприємства, яке перебуває в умовах нестабільного чи кризового середовища, збільшується ймовірність виникнення фінансової небезпеки. Тому необхідним є впровадження системи управління фінансовою безпекою підприємства.